

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МОДЕРНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана ФІМВ

/доц. Віталій АНДРЕЙКО/

«07» липня __ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЄВРОПІ
у XX – поч. XXI ст.**

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітня програма	Історія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Інтеграційні процеси в Європі у ХХ – поч. ХХІ ст.» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 032 Історія та археологія освітньої програми «Історія».

Розробник: Ігор ШНІЦЕР, доцент, к.і.н., завідувач КМПУЗК

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн протокол № 11 від «10» червня 2022 р.

Завідувач кафедри Ігор ШНІЦЕР

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин протокол № 8 від «22» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Світлана МИШКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	I	I
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 4	2	2
самостійної роботи студента – 6	Лекції:	
	24	10
	Практичні (семінарські)	
	18	4
Вид підсумкового контролю: семестровий	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: залік в усній формі за екзаменаційними білетами	Самостійна робота:	
	78	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Інтеграційні процеси в Європі у ХХ – поч. ХХІ ст.» є всебічне та ґрунтовне вивчення інтеграційних процесів у Європі в новітній час, їх передумов, причин, форм та інструментів, особливостей євроінтеграційної політики України.

Навчальна дисципліна «Інтеграційні процеси в Європі у ХХ – поч. ХХІ ст.» зорієнтована на розуміння здобувачами передумов європейської інтеграції, становлення і розвиток Європейського Союзу, перспективи його розширення на сучасному етапі. Важливе місце в структурі курсу займають інституційні аспекти європейської інтеграції України, реформування інститутів ЄС на початку ХХІ ст.

Відповідно до **освітньої програми «Історія»**, вивчення навчальної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

- 1) загальні компетентності:
  - ЗК – 03 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
  - ЗК – 05 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
  - ЗК – 06 Здатність працювати у міжнародному контексті.
  - ЗК – 07 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
  - ЗК – 08 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
  - ЗК – 09 Здатність приймати обґрунтовані рішення.
  - ЗК – 10 Здатність діяти соціально відповідально та з усвідомленням громадянської позиції.
  - ЗК – 11 Здатність до комунікації та співпраці у складі колективу.
  - ЗК – 12 Здатність до використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

2) фахові компетентності:

ФК – 01 Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

ФК – 02 Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

ФК – 03 Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

ФК – 05 Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.

ФК – 08 Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

ФК – 09 Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології.

ФК – 10 Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Інтеграційні процеси в Європі у XX – поч. XXI ст.**» є опанування таких освітніх компонентів (ОК) освітньої програми (ОП):

ОК 03. Сучасна українська історіографія.

ОК 07. Актуальні проблеми нової та новітньої історії.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Інтеграційні процеси в Європі у XX – поч. XXI ст.**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	ПР 01
Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.	ПР 02
Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних технологій.	ПР 04
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.	ПР 05
Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	ПР 07

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Інтеграційні процеси в Європі у XX – початку XXI ст.**»:

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	ПР 01
Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.	ПР 02
Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних технологій.	ПР 04
Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.	ПР 05
Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.	ПР 07

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік; стандартизовані тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Форма модульного контролю: стандартизовані тести.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік в усній формі за екзаменаційними білетами.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота											Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5							50	100
10	10	10	10	10								

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота											Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5							50	100
10	10	10	10	10								

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	30	5	30
Реферат	1	10	1	10
Есе	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «добре» (82-89 балів, В) заслуговує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач, який: 8 - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (0-35 балів, F) – виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

ПЕРЕДУМОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄВРОПІ В ХХ СТ.

ТЕМА №1. Сутність та теоретичні моделі європейської інтеграції.

Поняття інтеграції. Об'єктивні та суб'єктивні передумови інтеграційних процесів. Види інтеграції. Етапи інтеграції. Фактори поглиблення та поширення інтеграційних процесів.

Теоретичні моделі європейської інтеграції. Федералізм як теоретична модель європейської інтеграції. Зміст функціоналістського підходу до інтеграції Європи. Основні нововведення неофункціоналізму. Концепції «переливання» та екстерналізму як розвиток неофункціоналізму. Теорія «багаторівневого управління» або «управління через мережі»: інтеграція як одночасний процес на національному, транснаціональному та регіональному рівнях.

ТЕМА №2. Зародження та розвиток ідей європейської єдності.

Проекти об'єднаної Європи епохи Відродження (середина XIV – середина XVII століття). Федеративна ідея. «Республіка учених» XVII ст.: формування транснаціональної академічної спільноти. «Великий план» герцога де Сюллі. Федералістська ідея Європейської ліги Вільяма Пенна. Еволюція європеїзму в епоху Просвітництва. Європоцентризм та космополітизм французьких просвітителів. Проект європейського єднання Джеремі Бентама (1789).

Трактат «До вічного миру» Іммануїла Канта (1795): заклик до європейської федерації вільних держав. Європейський проєкт Наполеона Бонапарта. Віденська система міжнародних відносин та «європейський концерт». «Священний союз» монархів. Головні течії європеїзму у 1820-1840-ві роки. Гасло Сполучених Штатів Європи Карло Каттанео.

«Європейська республіка» Віктора Гюґо. Ставлення Карла Маркса та Ф. Енгельса до проблеми європейської єдності. Федералістська ідея П'єра Жозефа Прудона. Обговорення європейської ідеї на Паризькому конгресі політичних наук 1900 р. Пангерманська концепція «Серединної Європи» та інші регіональні проєкти останньої третини ХІХ – початку ХХ ст.

ТЕМА №3. Європейська ідея в першій половині ХХ ст.

Вплив Першої світової війни на сприйняття європейської ідеї. Концепція «Міттельєвропи» Фрідріха Наумана. Модель «Нової Європи» Т. Г. Масарика. Концепція європейської федерації Луїдджі Ейнауді. Заклик до європейської федерації Джованні Анґелі та Аттіліо Кабіаті. «Присмерк Європи» О. Шпенглера.

Пан'європейський союз (1923) та «Пан'європейський маніфест» (1924). Федералістська ідея А. Бріана. Концепція «нової Європи» А. Розенберга. Еволюція пан'європейського руху у 1930-ті рр. «Глобальний федералізм». Нові організації та проєкти об'єднання Європи напередодні Другої світової війни. Ідейна боротьба за майбутнє Європи у роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.).

ТЕМА №4. Початок інтеграційних процесів в Європі в другій половині 40 – 50-х роках ХХ ст.

Передумови інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни. В. Черчілль та ідея Європейського Союзу. Гаазький конгрес прихильників єдиної Європи 7-10 травня 1948 р. та його рішення. Європейський рух і створення Ради Європи. Інтеграція як спосіб подолання конфліктності на європейському контенті. План Маршалла та початок європейської економічної інтеграції (Організація європейського економічного співробітництва, Європейський платіжний союз) та воєнно-політичної інтеграції (Західноєвропейський Союз).

Меморандум Ж. Монне та Декларація Р. Шумана. Конференція «шістки» 1950 р. Паризький договір 18 квітня 1951 року. Європейське співтовариство вугілля та сталі та його інституційний механізм. Трансформація Брюссельського пакту в Західноєвропейський союз. Меморандум країн Бенілюкса. Комітет боротьби за Сполучені Штати Європи. Римські угоди 1957 р.: створення Європейського економічного співтовариства та Євратому.

ТЕМА №5. Інтеграційні процеси в Європі в 60-80-х роках ХХ ст.

«План Фуше» і голлістська концепція «Європи від Атлантики до Уралу». Єлисейський договір 1963 р. Спільна сільськогосподарська політика ЄЕС. Інституційна криза 1965 р. Люксембурзький компроміс 1966 р. «Договір про злиття» та його імплементація 1967 р. Гаазький саміт 1969 р. та його рішення. «План Вернера» 1970 р. Розширення ЄЕС на Північ. Вплив світової економічної кризи на перебіг інтеграційного процесу. Заснування комітету з питань енергетики в 1973 р. Утворення Європейської Ради в 1974 р. Вибори до Європарламенту 1979 р. Запровадження європейської валютної системи. Люксембурзька декларація 1970 р. Паризька конференція 1972 р. Декларація «Про європейську ідентичність» 1973 р. Приєднання Греції.

Перспективи європейського будівництва на початку 1980-х рр. План Геншера-Коломбо. Штутгартська декларація 1983 р. Міланський саміт 1985 р. та затвердження європейської символіки. Приєднання Іспанії та Португалії. Єдиний європейський акт 1986 р. та його ратифікація. Уніфікація національних законодавств. «План Делора» та позиція уряду М. Тетчер. Концепція «Європи різних швидкостей». Соціальна хартія 1989 р.

Модуль 2.

УТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄВРОПІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

ТЕМА №6. Утворення та розвиток Європейського Союзу на зламі ХХ – ХХІ ст.

Шенгенська конвенція 1990 р. «Хартія регіонів Співтовариства» 1991 р. «Паризька хартія для нової Європи». Маастрихтський саміт. Договір про Європейський союз (ЄС) 7 лютого 1992 р. та його ратифікація. Договір Порту 1992 р.: поява єдиного економічного простору від Арктики до Середземномор'я. Рішення Мадридської зустрічі (1995), Брюссельської конференції (1997), Амстердамського саміту та формування нової архітектури європейської безпеки в контексті розширення НАТО.

Гармонізація правових систем країн-членів ЄС та внутрішньої політики. Структура, повноваження, принципи формування та функції сучасних інститутів ЄС (Європейський парламент, Рада, Комісія, Суд, Рахункова палата, Економічний та соціальний комітет, Комітет регіонів, Омбудсман Європейський інвестиційний банк, Європейська система центральних банків, Європейський валютний інститут). Співробітництво в сфері прав людини. Прийняття Конституції Європейського Союзу та криза її ратифікації. Лісабонський договір (2009 р.) та його значення для подальшого розвитку та розширення Європейського Союзу.

ТЕМА №7. Розширення Європейського Союзу.

Хвилі розширення ЄС та їх особливості. Вимоги до членства. Системні вимоги європейської інтеграції (ринкова економіка, плюралістична демократія, права людини), вимоги «конвергенції» до учасників європейської інтеграції.

Перше розширення 1973 р. - Велика Британія, Данія та Ірландія. Друге розширення 1981 р. – Греція. Третє розширення 1986 р. – Іспанія та Португалія. Об'єднання Німеччини та її членство в ЄЕС. Четверте розширення 1995 р. – Австрія, Фінляндія, Швеція. П'яте розширення 2004 р. – Кіпр, Естонія, Литва, Латвія, Мальта, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія. Шоста хвиля розширення ЄС 2007 р. – Болгарія та Румунія. Сьома хвиля розширення 2013 р. – Хорватія.

Вexit та процес виходу Великобританії з ЄС.

ТЕМА №8. Європейські цінності як основа інтеграції.

Європейські цінності як основа ліберально-демократичних інститутів європейського простору. Права людини як основна цінність ЄС. Механізм захисту прав людини у праві ЄС. Європейська Рада як інституція захисту прав і свобод людини. Європейська комісія як інституція захисту прав і свобод людини. Європейський парламент як інституція захисту прав і свобод людини і громадянина. Європейський омбудсман.

Плюралізм як цінність права ЄС. Євроінтеграційний вимір плюралізму. Свобода як цінність права ЄС. Солідарність як цінність права ЄС. Гідність як цінність права ЄС. Абсолютний характер гарантій поваги до гідності. Рівність та недискримінація як цінності права ЄС. Гендерна рівність. Поняття дискримінації. Засоби протидії дискримінації. Толерантність та справедливість як цінності права ЄС.

Демократія як цінність права ЄС. Виміри демократії. Верховенство права як одна із найважливіших цінностей сучасної демократії. Принцип верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини.

ТЕМА № 9. Становлення партнерства та співробітництва між Україною та Європейським Союзом.

Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994). Прийняття Євросоюзом «Спільної позиції (щодо України)». Багатовекторність зовнішньої політики

України як невизначеність інтеграційних стратегій та гальмо європейської інтеграції України. Затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. Спільна стратегія ЄС щодо України (1999 р.). Програма інтеграції України до ЄС 2000 р. Набуття повноправного членства в ЄС як довготермінова стратегічна мета європейської інтеграції України. Переговори між Україною та Європейським Союзом стосовно укладення Угоди про асоціацію: труднощі переговорів. Прийняття «Порядку денного асоціації Україна – ЄС» (2009 р.) Регіональне та транскордонне співробітництво з ЄС. Проблема інтеграції України як чинник внутрішньополітичної боротьби. Саміти «Україна–ЄС», їх проведення, основні питання, рішення, проблеми. Проблема підписання договору про асоціацію з ЄС.

ТЕМА № 10. Співробітництво України з Європейським Союзом в 2014 – 2022 рр.

Гібридна війна росії проти України та реакція ЄС. Підписання політичної частини Угоди про асоціацію в березні 2014 р. Підписання економічної частини Угоди про асоціацію в червні 2014 р. Створення Консультативної місії Європейського Союзу в Україні (EUAM Ukraine). 17-й саміт «Україна-ЄС» у квітні 2015 р. Плани європейської патронатної системи на Донбасі. Внесення до Конституції України в 2019 р. вступ України в Європейський Союз, що робить неможливим зміну її зовнішньої політики. Угода між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами про Спільний авіаційний простір (2021 р.).

Реакція ЄС на повномасштабне військове вторгнення росії в Україну в лютому 2022 р. Резолюцію 2022 р., яка рекомендує державам-членам ЄС працювати над наданням Україні статусу кандидата на вступ. Комунікаційна кампанія «Embrace Ukraine. Strengthen the Union» з підтримки України на шляху до європейського майбутнього. Отримання Україною статусу кандидата на членство у ЄС 17 червня 2022 р.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		Практичні (семінарії)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
ТЕМА №1. Сутність та теоретичні моделі європейської інтеграції.	10	2				8
ТЕМА №2. Зародження та розвиток ідей європейської єдності.	12	2	2			8
ТЕМА №3. Європейська ідея в першій половині ХХ ст.	12	2	2			8
ТЕМА №4. Початок інтеграційних процесів в Європі в другій половині 40 – 50-х роках ХХ ст.	12	2	2			8
ТЕМА №5. Інтеграційні процеси в Європі в 60-80-х роках ХХ ст.	12	2	2			8
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за 1 модуль	60	12	8			40

Модуль 2						
ТЕМА №6. Утворення та розвиток ЄС на зламі ХХ – ХХІ ст.	12	2	2			8
ТЕМА №7. Розширення ЄС	12	2	2			8
ТЕМА №8. Європейські цінності як основа інтеграції.	12	2	2			8
ТЕМА № 9. Становлення партнерства та співробітництва між Україною та Європейським Союзом.	12	2	2			8
ТЕМА № 10. Співробітництво України з Європейським Союзом в 2014 – 2022 рр.	10	2	2			6
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за 2 модуль	60	12	10			38
Разом	120	24	18			78

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна,					
	Усього	у тому числі				
		лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Модуль 1						
ТЕМА №1. Сутність та теоретичні моделі європейської інтеграції.	11	1				10
ТЕМА №2. Зародження та розвиток ідей європейської єдності.	11	1				10
ТЕМА №3. Європейська ідея в першій половині ХХ ст.	11	1				10
ТЕМА №4. Початок інтеграційних процесів в Європі в II пол. 40–50-х рр. ХХ ст.	12	1				11
ТЕМА №5. Інтеграційні процеси в Європі в 60-80-х роках ХХ ст.	15	1	2			12
Разом за модуль	60	5	2			53
Модуль 2						
ТЕМА №6. Утворення та розвиток Євросоюзу на зламі ХХ – ХХІ ст.	11	1				10
ТЕМА №7. Розширення ЄС .	11	1				10
ТЕМА №8. Європейські цінності як основа інтеграції.	11	1				10
ТЕМА № 9. Становлення партнерства та співробітництва між Україною та Європейським Союзом.	14	1	2			11
ТЕМА № 10. Співробітництво України з Європейським Союзом в 2014 – 2022 рр.	13	1				12
Разом за модуль	60	5	2			53
Разом	120	10	4			106

6.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Зародження та розвиток ідей європейської єдності.	2	
2.	Європейська ідея в першій половині ХХ ст.	2	
3.	Початок інтеграційних процесів в Європі в другій половині 40 – 50-х роках ХХ ст.	2	
4.	Інтеграційні процеси в Європі в 60-80-х роках ХХ ст.	2	2
5.	Утворення та розвиток Європейського Союзу на зламі ХХ – ХХІ ст.	2	
6.	Розширення Європейського Союзу.	2	
7.	Європейські цінності як основа інтеграції.	2	
8.	Становлення партнерства та співробітництва між Україною та Європейським Союзом.	2	2
9.	Співробітництво України з Європейським Союзом в 2014 – 2022 рр.	2	
	Разом	18	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Сутність та теоретичні моделі європейської інтеграції.	8	10
2	Зародження та розвиток ідей європейської єдності.	8	10
3	Європейська ідея в першій половині ХХ ст.	8	10
4	Початок інтеграційних процесів в Європі в другій половині 40 – 50-х роках ХХ ст.	8	11
5	Інтеграційні процеси в Європі в 60-80-х роках ХХ ст.	8	12
6	Утворення та розвиток Європейського Союзу на зламі ХХ – ХХІ ст.	8	10
7	Розширення Європейського Союзу.	8	10
8	Європейські цінності як основа інтеграції.	8	10
9	Становлення партнерства та співробітництва між Україною та Європейським Союзом.	8	11
10	Співробітництво України з Європейським Союзом в 2014 – 2022 рр.	6	12
	Усього годин	78	106

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: мультимедійний проєктор для презентацій, ноутбук.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Волес В., Волес Г. Творення політики в Європейському Союзі: Пер. з англ. К.: Основи, 2004. 871 с.
2. Європейський Союз: консолідовані договори / Наук. ред. В. Муравйов. К.: Port-Royal, 1999. 206 с.

3. Європейський Союз: посібник. Київ: «Представництво Європейського Союзу в Україні», 2018. 140 с.
4. Європейський Союз : Словник-довідник / За ред. М. Марченка. К.: К.І.С., 2005. 142 с.
5. Копійка В. В. Європейський Союз: Досвід розширення і Україна. К.: Юридична думка, 2005. 448 с.
6. Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. / [О. В. Баула та ін.; наук. ред. Лютак О. М.]; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк: РВВ Луц. НТУ, 2016. 326 с.
7. Європейський Союз: вчора, сьогодні, завтра : навч. посіб. / уклад. Ю. Макар. Чернівці: Рута, 2018. 224 с.
8. Копійка В. В. Розширення Європейського Союзу. Теорія і практика інтеграційного процесу. К.: Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка, 2002. 253 с.
9. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посіб. К.: Ін Юре, 2001. 448 с.
10. Копійка В. В. Європейський Союз: досвід розширення і Україна: моногр. К.: Юридична думка, 2005. 448 с.
11. Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 320 с.
12. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу; перекл. з англ. К.: К.І.С., 2005. 466 с.
13. Світова та європейська інтеграція: навч. посібник. Тернопіль, 2013. 260 с.
14. Світова та європейська інтеграція: організаційні засади: навч. посіб. / за ред. Я. Й. Малика, М. З. Мальського. Львів: ЛНУ, 2019. 402 с.
15. Яковюк І., Трагнюк Л., Меделяєв В. Азбука європейської інтеграції. Харків: «Апекс+», 2006. 168 с.

Додаткова

1. Азбука європейської інтеграції / І. Яковюк, Л. Трагнюк, В. Меделяєв Харків: «Апекс+», 2006. 168 с.
2. Будкін В.С., Бураківський І.В. Європейська інтеграція та Україна. Навчально-методичний посібник. Кю, 2002. 480 с.
3. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навчальний посібник. К.: «Хай-Тек Прес», 2008. 351 с.
4. Вонсович О.С. Саміт Україна – Європейський Союз: підсумки та перспективи. Гілея: збірник наукових праць / гол. ред. В.М. Вашкевич. К.: ВІРУАН, 2017. Вип. 116. С. 308-311.
5. Європейська інтеграція: Навчальний посібник / за ред. М.І. Макаренка, Л.І. Хомутенко. К.: «Центр учбової літератури», 2018. 344 с.
6. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця: посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.]; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. К.: НАДУ, 2016. 288 с.
7. Європейська інтеграція України: Політико-правові проблеми: монограф. / за ред. В.П. Горбатенка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. 329 с.
8. Європейський Союз та Україна: монографія / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова. К., 2012. 192 с.
9. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: монографія, І.В. Яковюк, Т.Н.Анакіна, О.Я. Трагнюк, Т.В. Комарова; за ред.І.В. Яковюка. К.: Право України, 2012. 208 с.
10. Лендшел М. Розширення та політика сусідства Європейського Союзу: навч.-метод. посіб. та матеріали до курсу. – Ужгород: Мистецька Лінія, 2008. 284 с
11. Макаруха З. Відносини Україна - Європейський Союз: від партнерства до асоціації та економічної інтеграції // Право України. 2013. № 6. С. 51–58.
12. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, М. А. Дудченко та ін. К.: Знання України, 2004. 304 с.

13. Ніщський договір та розширення ЄС / Наук. ред. С. Шевчук. К.: Логос, 2001. 196 с.
14. Посельський В. Конституційний устрій Європейського Союзу. К.: Таксон, 2005. 280 с.
15. Прокопенко Л.Л. Вступ до європейської інтеграції: навч. посіб. / за заг. ред. М.Бойцуна, Я.Мудрого, О.Рудіка. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. 148 с.
16. Рудик О. Політична частина Угоди про асоціацію з ЄС: значення для України // Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України: матеріали 11-ї регіональної наук.-практ. конф. 15 трав. 2014 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2014. С. 12–17.
17. Трегуб О. І. Теоретичні засади європейської інтеграції // Грані. 2013. № 9. С. 148–153.
18. Laschi G. Subsidiarity and the History of European Integration. URL: <https://www.eir.info/2021/03/14/subsidiarity-and-the-history-of-european-integration/>

Інформаційні ресурси

1. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.org>
2. Європейський Союз (ЄС) – Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm
3. Представництво Європейської Комісії в Україні. URL: <http://www.ukraine.eu.mfa.gov.ua/eu/ua>
4. Представництво України при Європейському Союзі. URL: <https://www.ukraine.eu.mfa.gov.ua/eu/ua>

Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 2023/2024 н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № 9 від «29» серпня 2023 р. Завідувач кафедри [підпис] [Прізвище ініціали]
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)